

FLER SANKTIONER

Ingen läkare tar lätt på att bli anmäld till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN). Tvärtom uppfattas anmälan ofta som ett övergrepp på hela identiteten som läkare. Den påverkar såväl arbete som privatliv, även om utslaget till slut blir friande.

Visst finns det fall där flagranta misstag gjorts, och dessa måste självfallet beivras. Men i de flesta ärenden finns inget ont uppsåt, utan det blir fel ändå. Det viktigaste med nämndens arbete blir därför att medverka till att förhindra nya missar, inte att jaga syndabockar.

Dessa synpunkter ur Läkartidningens serie »Missöden, misstag, missbruk i sjukvården» (1994-1995) bör man ha i åtanke när förslagen i betänkandet »Förbättrad tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonal» (SOU 1995:147; se referat i LT 5/96) skall begrundas.

Utredningen kommer bara drygt ett år efter det att lagen om åligganden för personal inom hälso- och sjukvården (1994:953) samt lagen om disciplinpåföljd m m på hälso- och sjukvårdens område (1994:954) trädde i kraft. Dessa lagar ersatte den fjorton år gamla tillsynslagen samt diverse instruktioner och reglementen.

Bakgrunden är dels en rapport från riksdagens revisorer 1994, dels synpunkter i Socialstyrelsens remissyttrande över tillsynsutredningen (1991:63).

Revisorerna betonade att flertalet disciplinärenden gäller tillfälliga händelser, men påpekade att ett fåtal yrkesutövare inom hälso- och sjukvården inte låtit sig rättas trots flera varningar. I de fallen måste ytterligare instrument skapas för att allmänheten och patienterna skall ha tilltro till de disciplinära åtgärderna.

Socialstyrelsen hade efterlyst en sanktionsform mellan varning och behörighetsinskränkning. Som exempel på tänkbara åtgärder nämndes kraftiga disciplinböter, förbud att behandla vissa patientgrupper, förbud att utöva yrket enskilt och förbud att förskriva läkemedel.

Socialminister Ingela Thalén gav därför i november 1994 regeringsrådet Björn Sjöberg uppgiften att med bistånd av experter utreda tre frågor: ytterligare former av sanktioner då fel begåtts, förutsättningar för interimistisk återkallelse av legitimation i fler situationer än idag samt inrättande av ett riksövergripande register över hälso- och sjukvårdspersonal med uppgifter om disciplinpåföljd m m.

Den nya »mellansanktionsformen» föreslås bli en treårig provotid för den som varit så oskicklig eller visat sig så olämplig att delegitimation legat nära. Personen ifråga skall under denna tid få möjlighet att vidta konkreta åtgärder, exempelvis genomgå vidareutbildning, för att undvika upprepning av sina misstag. Som princip är väl en sådan ordning acceptabel. Om en ny förseelse inträffar under perioden dras legitimationen in.

Till nyheterna hör också att HSAN interimistiskt – dock högst sex månader – skall kunna dra in behörigheten medan utredning pågår, om en legitimerad påstås ha visat grov oskicklighet i sin yrkesutövning eller är misstänkt för att ha begått ett grovt brott. Bestämmelsen avses bara omfatta de allvarigaste av de fall som kan föranleda återkallelse av legitimation, och motivet är säkerheten i vården.

En sådan sanktionsform finns inte för andra svenska yrken med någon form av auktorisation eller godkän-

nande, exempelvis revisorer och advokater. Däremot kan man hitta motsvarigheter för hälso- och sjukvårdspersonal i andra länder, bl a Nederländerna där temporär suspension kombineras med ett åläggande att genomgå en föreskriven utbildning.

Nu är det ju långt ifrån givet att ett interimistiskt ingripande faktiskt leder till att legitimationen dras in. Visserligen föreslås en bestämmande om strikt skadeståndsansvar för staten om den misstänkte frias. Men även om ärendet enligt utredarens intentioner handläggs skyndsamt, så kan den enskilde, friade läkaren drabbas hårt såväl ekonomiskt som personligt och få mycket svårt att komma igång igen. Berörda myndigheter måste därför iaktta stor försiktighet med detta nya sanktionsinstrument.

På den tredje punkten, ett riksövergripande ADB-baserat register för tillsynsändamål hos Socialstyrelsen, vill utredningen helst avvakta tills motsvarande fråga penetrerats för kriminal-, polis- och körkortsregistren. Om en temporär lösning ändå anses nödvändig, föreslår man en konstruktion som liknar den Alkoholinspektionen har för sitt register enligt alkohollagen.

Risken är emellertid att »registrerad» får innebörden »på väg att delegitimeras». Därför bör det inte få innehålla uppgifter om beslut Socialstyrelsen själv fattat. Det kan nämligen vara en tolkningsfråga om ett sådant beslut innebär en anmärkning. Därtill kommer att beslutet i allmänhet inte kan överklagas. Registreras bör ej heller uppgifter om att någon vårdas enligt en tvångslag (LVM eller LPT) på grund av vissa sjukdomar som medför att självinsikten sviktar. Att likställa detta med en anmärkning mot yrkesutövningen vore att gå för långt. •